

Asia: VN/12128/2019

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi luonnonsuojelulaiksi ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta

Luonnonsuojelulain lukukohtaiset kommentit

1 luku Yleiset säännökset

3 § Määritelmät. Luontovahingon määritelmästä puuttuu vahingot suojelluille luontotyypeille. Se on lisättävä listaan uudeksi alakohdaksi 5).

2 luku Luonnonsuojelun viranomaiset ja muut toimijat

-

3 luku Luonnonsuojelusuunnittelu

-

4 luku Luonnon monimuotoisuuden suojelun ja hoidon tukeminen

-

5 luku Euroopan yhteisön Natura 2000 -verkosto

-

6 luku Luonnonsuojelualueet

Luonnonsuojelualueiden perustaminen pitäisi olla mahdollista nykyistä laajemmin, koska luontoa on hävitetty jo niin laajasti. 30 %:n suojelualuetavoitteen saavuttamiseksi "44 § Luonnonsuojelualueet ja niiden perustamisedellytykset" tulee lisätä kohtaan 7) muutoin arvokas, tyypillinen, ennallistamiskelpoinen tai sijainniltaan ekologisessa verkostossa niin tärkeä, että sen suojelu voidaan katsoa...

7 luku Luontotyyppien suojelu

66 § Uhanalaisen luontotyypin huomioon ottaminen lupaa tai suunnitelmaa hyväksyessä

Soveltamisalaan tulee lisätä myös ympäristönsuojelulain mukaiset ilmoitukset ja metsänkäyttöilmoitukset. Lakiin tulisi lisätä uhanalaisten luontotyyppien hävittämisen- ja heikentämiskielto, ellei heikentäminen/hävittäminen ole yleisen edun kannalta perusteltavissa. Kompensaatiomenettely tulisi laajentaa näihin heikentämisiin ja hävittämisiin mahdollisimman nopeasti.

8 luku Eliölajien suojelu

76 § Uhanalaisten lajien huomioon ottaminen lupaa tai suunnitelmaa hyväksyessä

Tämä on tärkeä pykälä kuten myös 66 §.

Soveltamisalaan tulee lisätä myös ympäristönsuojelulain mukaiset ilmoitukset ja metsänkäyttöilmoitukset sekä MRL:n katu- ja puistosuunnitelmät, rakennus-, toimenpide- ja maisematyöluvat. Uhanalaisten lajien esiintymät saattavat olla niin pieniä, että ne on huomioitava pienissäkin suunnitelmissa.

Lakiin tulisi lisätä uhanalaisten lajien elinympäristöjen hävittäminen- ja heikentämiskielto, ellei heikentäminen/hävittäminen ole yleisen edun kannalta perusteltavissa tai yksityisen edun tapauksessa kiistattomasti ylikompensoitavissa. Kompensaatiomenettely tulisi laajentaa näihin heikentämisiin ja hävittämisiin mahdollisimman nopeasti.

9 luku Vaihdanta, maahantuonti ja maastavienti

-

10 luku Maiseman suojelu ja hoito sekä luonnonmuistomerkit

-

11 luku Ekologisen kompensaation toteuttaminen

Kompensaatiovelvoite poikkeusluville on kompensaation ensimmäinen askel, ja sen tulee astua voimaa heti voimaan uudistuksen muun voimaantulon kanssa. Kompensaation käyttöönotto rajatuissa tapauksissa on osa pilotointia, mikä mahdollistaa kompensoinnin tarpeellisen laajennuksen muihin tapauksiin nopeammin.

Hyvittämisen kriteereissä tulee vaatimuksena olla, että uhanalaiseen luontotyyppiin tai lajin elinympäristöön kohdistuva heikennys on hyvitetty saman lajin elinympäristöön tai samaan luontotyyppiin kohdistuvien toimenpiteiden avulla, että heikennyksestä huolimatta suojelutaso paranee. Tavoitteena tulee aina olla nettopositiivisuus hyvityksen jälkeen. Kompensatio tulisi tehdä mahdollisimman lähellä alkuperäistä heikennyspaikkaa siten, että lajien ja luontotyyppien levinneisyyksissä tai alueellisissa esiintymisissä ei tapahdu heikentäviä muutoksia kompensaatiomenettelyn vuoksi.

3. Kompensaation korvaussuhde on ratkaistava tarkemmalla sääntelyllä vaiheessa. Hyvittävän toimenpiteen kohtuullinen korvaussuhde heikennykseen olisi pääsääntöisesti oltava noin >10. Vain

niissä tapauksissa, kun kompensoitava luontoarvo ei ole uhanalainen ja hyvitykset on tuotettu täysimääräisesti etukäteen voisi korvaussuhde olla pienempi. Kompensaatiot tulisi vaatia toteutettavaksi ja todennettaviksi pääsääntöisesti etukäteen ennen heikentävään hankkeeseen ryhtymistä. Poikkeuksena voisivat olla luontoarvot, jotka eivät ole uhanlaisia, mutta siitä huolimatta kompensointi toteutetaan vähintään suhteella >10.

Valtion maita ei pääsääntöisesti tule käyttää kompensointiin. Esitetty valtion maiden käyttö vaarantaa lisäisyysperiaatteen toteutumisen. Valtion on suojeltava ja ennallistettava arvokkaat luontokohteensa muutoinkin. Valtion maiden käyttö tulee kyseeseen vain silloin, kun ekologisesti sopivaa kompensointikohtaa ei löydy muualta. Myös kuntien maiden käytössä kompensointiin on oltava tarkkana. Kuitenkin ulkopuolisen ennallistamisrahoituksen tuomisen kuntiin voi pääsääntöisesti katsoa lisäiseksi toimenpiteeksi.

12 luku Alueiden hankinta luonnonsuojelutarkoitukseen ja korvaukset

Maanomistajilla on vastuu omien maidensa luonnon monimuotoisuuden säilymisestä, kuten kaikilla kansalaisilla on vastuu luonnon monimuotoisuudesta. Suojelualueita hankittaessa täysi korvaus voitaisiin maksaa alueista, joilla luontoarvot ovat säilyneet täydellisesti maanomistajan hoidettua alueitaan esimerkiksi. Sen sijaan luontoarvoiltaan heikentyneiden alueiden hankinnassa korvausarvosta tulisi vähentää luontoarvon heikentymisen osuus. Korvaus esimerkiksi ojitetun suon hankkimisesta suojeluun voisi olla puolet ojittamattoman suon korvauksesta, joka olisi täysimääräinen. Maanomistajan tarjotessa maitaan vapaaehtoisesti suojeluun, on korvaus neuvoteltava tapauskohtaisesti.

13 luku Luonnonsuojelun tiedonhallinta ja päätöksistä tiedottaminen

-

14 luku Luonnonsuojelun valvonta, hallintopakko ja rangaistukset

-

15 luku Muutoksenhaku

-

16 luku Voimaantulosäännökset

-

Huomiot muihin lakeihin ehdotettuihin muutoksiin

Huomiot muutoksista, joita on ehdotettu muihin lakeihin

Metsälaki on luontokadon suurin ongelma. Metsälaki pitää avata ja uudistaa vastaamaan Luonnonsuojelulain tavoitteita. Esim. Metsälain 10 § pitää lisätä ainakin varpukorvet ja korpikämmet. Kesähakkuita koskevan EU:n päätöksen toimeenpano vaatii myös toimenpiteitä Metsälain puolella.

Luonnonsuojelulain uudistuksen tavoitteiden saavuttaminen

Miten lakiehdotus kokonaisuutena vastaa sille asetettujen tavoitteiden saavuttamiseen?

Esitys on oikean suuntainen ja hyvä alku. Luontokatoa ei kuitenkaan näillä toimenpiteillä pysäytetä. Lakia tulee tästä luonnoksesta lopulliseen versioon edelleen vahvistaa useista kohdista ja lakimuutoksia tulee täydentää muita lakeja avaamalla. Luonnonsuojelulaki tulee päivittää uudelleen, mikäli lain toimeenpanosta saatavat kokemukset sitä edellyttävät, eli mikäli luontokato jatkuu edelleen.

Ilmastonmuutoksen hillintä

Miten näette ilmastonmuutoksen hillinnän luonnonsuojelulain ehdotettuna tavoitteena?

Erittäin tärkeä tavoite, joka tulee olla keskeisesti mukana.

Ekologisen kompensaation eli luonnonarvoille aiheutuvien heikennysten hyvittäminen

1) Miten ehdotettavat ekologisen kompensaation säännökset vaikuttavat luonnonsuojelulain tavoitteiden saavuttamiseen?

Velvoittavat kompensaation on tultava voimaan välittömästi muun lain toimeenpanon kanssa, koska sitä on esitetty vain hyvin rajattuihin tapauksiin, eikä luonnon köyhtyminen odota pilotointia. Viranomaisvarmennus kompensointiin on hyvä ja tärkeä asia. Velvoittava kompensaatio olisi mahdollisimman pian laajennettava kaikkeen luonnontilan heikentämiseen.

2) Miten ehdotettavat ekologisen kompensaation säännökset vaikuttavat toimialojen suunnittelemiin hankkeisiin?

Kyse on alkuvaiheessa harvinaisista ja rajatuista tapauksista, joilla ei ole juuri vaikutusta hankkeisiin. Laajennettuna velvoittava kompensaatiokäytäntö ohjaisi toteuttamaan hankkeet mahdollisimman pienin luontohaitoin. Velvoittava kompensaatio tuottaisi luonnolle rahassa mitattavan arvon, jota voitaisiin hankesuunnitelmissa verrata muihin taloudellisiin intresseihin. Nykyisellään useimmissa hankkeissa luontoarvot jäävät intressivertailussa jalkoihin ja niihin kohdistuvat haitat ja kustannukset ulkoistetaan muiden maksettavaksi ja erityisesti luonnon itsensä maksettavaksi. Siitä on seurannut luonnon nopea ja loputon köyhtyminen, jota ei saada pysähtymään ilman merkittävää järjestelmällistä muutosta. Kompensaatio ei estä eikä hidasta hankkeita eikä haittaa yhteiskunnan kehittymistä. Päin vastoin se ohjaa sekä yksityisiä että julkisia hankkeita toteutumaan yhteisen edun kannalta parhaalla mahdollisella tavalla.

Malminetsintä luonnonsuojelualueilla

Pidättekö tarkoituksenmukaisena rajoittaa malminetsintää luonnonsuojelualueilla

1) ehdotetulla tavalla poistamalla viranomaisen mahdollisuus myöntää lupa malminetsintään valtion luonnonsuojelualueilla?

Tämä on hyvä, joskin riittämätön avaus. Malmien etsintä tulisi kieltää kaikilla suojelualueilla sekä myös tässä laissa määritellyillä kompensointiin tarkoitetuilla alueilla.

2) muulla tavalla (miten)?

Se olisi tarkoituksenmukaista ja riittävää, että luonnonsuojelualueille ei voida myöntää lupia malmien etsintään.

Muut huomiot

Muita huomioita esityksestä

Tämä on hyvä pohja työstettäväksi eteenpäin. Muutamilla kohtuullisilla tarkennuksilla tästä saadaan vielä oikein hyvä Luonnonsuojelulaki. Heikentämisvaraa ei sen sijaan ole yhtään. Luontokatoa ei voida lykätä eikä hävinnyttä luontoa saada alkuperäisenä takaisin.

Saari Esko

Aalto Esa

Suomen luonnonsuojeluliiton Pohjois-Pohjanmaan piiri ry - FT Esa Aalto,
piirihallitus